

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1195 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri.....	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan.....	30
Iloxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida.....	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies.....	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges.....	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari.....	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan.....	86
Akmal Boymurodov	
Aktiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari.....	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров.....	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане.....	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari.....	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlar.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matrilsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'anijon qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормухматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurta qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitora Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farhod o'g'li Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарлова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A. Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv moliyaning ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafuz Marufovna Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish.....	322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abdvakil Komil o'g'li O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth.....	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkxon kizi	
Aksiyadorlik korxonalarini boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarchodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadaminovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish.....	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quy amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinoz Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi.....	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi.....	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi.....	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari.....	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?.....	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxon va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi.....	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Махкамova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управлением возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis soxasida davalt- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Мамаyusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish.....	850
Јахонгир Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шаряр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbas Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari.....	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar.....	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана.....	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili.....	916
Narziqulov Elbek Farhod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish.....	922
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов.....	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
Biologik aktivlarning tushunchasi: iqtisodiy mazmuni va mohiyati.....	948
Ziyayev Dilshodjon Salimjonovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy siyosatning roli: zamonaviy yondashuvlar.....	953
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	

Аналитический обзор: Развитие корпоративного управления в государственных корпорациях Узбекистана (2015–2025).....	958
Мамараджабов Фарход Бахтиярович	
O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish karidorlari	968
Nazriyev Umidjon Baxrillayevich	
Aylanma kapital bilan ishlashda samaradorlikni oshirish: korxonalar moliya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlarida data science yondashuvlari	975
Khoshimov Doniyor, Kungratov Ilmurod Kuzibay o'g'li	
Davlat ulushi mavjud bo'lgan korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda raqamli transformatsiyaning roli	982
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda tijorat banklariga moliyaviy resurslarni jalb qilish metodologiyasini takomillashtirish	988
Hamrayev Obid Akhatovich	
Tibbiy xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish va uning samaradorlikka ta'siri (xorijiy tajriba).....	993
Usmonova Vasila Botirovna	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarish amaliyoti tahlili.....	997
Akramova Nargiza Nutfillayevna	
Using integrated marketing communications (IMC) in business management	1002
Ziyayeva M.M.	
Xorijiy mamlakatlarda tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish masalalari va ulardan o'zbekistonda foydalanish istiqbollari.....	1006
Jaxongirov Ilimdorjon Jahongirjon o'g'li	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi xarajatlarini samarali boshqarish yo'llari.....	1011
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Mintaqada xalq hunarmandchiligida klasterlash va ekologik logistika modeli asosida savdo tizimini shakllantirish.....	1015
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
To'g'ri xarajatlar usuli va to'liq yutuvchi xarajatlar usuli tizimlarining afzalliklari va farqli jihatlari amaliy misolda.....	1019
Kholisa Kamoliddinovna Kuldosheva	
Investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha xorij tajribasi.....	1024
Ayubov Ilyos Iloxomovich	
Важность разработки стратегических программ развития страны.....	1028
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Sanoat korxonasining raqamli transformatsiyasini baholash omillari va ko'rsatkichlari.....	1032
Kudaybergenov Azamat Shamuratovich	
Namangan viloyatida ijtimoiy turizm tadbirkorligini maqsadli boshqarish mexanizmi.....	1042
Yunusova Sohiba Abdumamidovna	
Evaluating the capital asset pricing model methodology in uzbekistan companies	1048
Bunyod Usmonov	
Aholini ish bilan bandligining yangi turlari va imkoniyatlari.....	1055
A.B. Khayitov	
Maktab direktorlarini qo'llab-quvvatlashda asosiy ustun amaliyotlar va o'zbekiston ta'lim tizimida ularni qo'llash imkoniyatlari.....	1059
Mamura Tadjibayeva	
Sun'iy intellekt asosida matematik masalalarni yechish algoritmlari	1064
Oqnazarov To'liqin Jalilovich, Jo'rayev Mardon	
Global ta'lim makonida milliy tarbiyani rivojlantirish istiqbollari	1071
Sanaqulov Sardor Istamqulovich	

Bank xizmatlari sifati va bank daromadlariga ta'sir etuvchi omil sifatida personal faoliyatining o'rni.....	1075
Abdukaxarova Shoira Abduvahobovna	
Fond bozori raqamli iqtisodiyotda investitsiyalarni shakllantirish manbai sifatida.....	1079
Kamilova Sevara Anvarovna	
O'zbekistonda toza suv va sanitariyaning inson hayoti hamda iqtisodiy farovonlikka ta'siri: BRM-6 doirasida tahlil.....	1085
Xasanova Iroda Azizbek qizi	
Increasing the effectiveness of using marketing communications in the tourism services market.....	1090
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon ugli	
Davlat xaridlari sohasini takomillashtirish istiqbollari.....	1095
Bazarov Nazirjon Sobirovich	
Xarajatlarning strategik boshqaruv hisobini xo'jalik yurituvchi subyektlarda takomillashtirish.....	1103
Xayitboeva Laylo Oybekovna	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida tashqi audit: rivojlangan mamlakatlar amaliyoti.....	1109
Kuliyev Komil Shuxratovich, A.Astanovulov	
Moliyaviy instrumentlarni hisobga olishda biznes modelning ahamiyati va amaliy yondashuvlar.....	1114
Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Tijorat banklarida risklarni boshqarishning ustuvor yo'nalishlari.....	1118
Tursunov Ilxom Toirovich	
Chakana va ulgurji savdo korxonalarini faoliyatini rivojlanishiga tasir etuvchi omillarni baholash.....	1124
Yuldasheva Gulmira	
Managing tourism in fragile ecosystems: a case study approach.....	1128
Dilmurod Nasimov, Shahrizoda Sirojiddinova	
Tadbirkorlikni innovatsion-investitsion jihatdan baholash uslublari.....	1134
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Зарубежный опыт развития инновационной деятельности предприятий энергетической отрасли.....	1141
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич	
Leveraging machine learning for big data analytics: a strategic overview.....	1148
Ismaylov Timur Kuanishbaevich, Kurbanbaev Bakhtiyar Bakhitovich, Orazbayev Aqilbay Jenisbay uli	
Ta'lim muassasalarida xarajatlar smetasi ijrosining dastlabki hisobini yuritilishi.....	1152
Isoqulov Fazliddin Shamsiddin o'g'li	
"Yengil sanoat korxonalarini qo'llab-quvvatlash choralari haqida".....	1158
Otaxanova Umida Olim qizi	
Investitsion-qurilish jaryonlarini samarali boshqarishning tashkiliy modellari va ulardan foydalanish usullari.....	1162
Abduvaliyev Bekzod Muxiddin o'g'li	
Qimmatli qog'ozlar bozorining mohiyati bo'yicha nazariy asoslar.....	1169
Alimov Ilxomjon Ikromovich, Ikramov Akmalbek Ilxomjon o'g'li	
Adoption of electric vehicles in logistics: opportunities and challenges in Uzbekistan.....	1175
Oblokulova Parvina	
Qishloq xo'jaligiga investitsiyalarni jalb qilishning xorijiy mezonlari.....	1182
Jurayev Abdug'affor Sofarovich, Nazirova Sayyora Baxtiyorovna	
Raqamli transformatsiya jarayonlarining mehnat bozori konyukturasiga ta'siri.....	1187
Fayzullayev Nurulla Baxromovich, Xudaybergenova Shukurjon Erkinovna	
Milliy iqtisodiyotda internet xizmatlarini rivojlantirishning o'ziga xos yondashuvi.....	1194
Niyozova Shohsanam Nuritdinovna	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING MEHNAT BOZORI KONYUKTURASIGA TA'SIRI

Fayzullayev Nurulla Baxromovich

Ranch Urganch texnologiya universiteti "Iqtisodiyot" kafedrasida dotsenti, PhD

Xudaybergenova Shukurjon Erkinovna

O'zbekiston Respublikasi bank-moliya akademiyasi magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli transformatsiya jarayonlarining O'zbekiston mehnat bozoriga ta'siri, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), sun'iy intellekt va robototexnikaning joriy etilishi natijasida ishchi kuchiga bo'lgan talab tarkibida yuzaga kelgan o'zgarishlar atroflicha o'rganilgan, hamda O'zbekistondagi raqamli o'sish tendensiyalari tahlil qilingan. Shuningdek, rivojlangan mamlakatlarning mehnat bozoridagi raqamli transformatsiya jarayonlari solishtirma tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, mehnat bozori, raqamli iqtisodiyot, AKT, sun'iy intellekt, ish o'rinlari, kadrlar malakasi, raqamli savodxonlik, masofaviy bandlik, telebandlik, frilans, raqamli infratuzilma, malakali ishchi kuchi.

Abstract: This article examines the impact of digital transformation processes on Uzbekistan's labor market, focusing on changes in labor demand caused by the integration of information and communication technologies (ICT), artificial intelligence (AI), and robotics. It also analyzes the trends of digital growth in Uzbekistan. Furthermore, a comparative analysis is conducted with developed countries to assess the effects of digital transformation on their labor markets.

Key words: digital transformation, labor market, digital economy, ICT, artificial intelligence, employment, workforce skills, digital literacy, remote employment, teleworking, freelancing, digital infrastructure, skilled labor.

Аннотация: В данной статье всесторонне изучено влияние процессов цифровой трансформации на рынок труда Узбекистана, изменения в структуре спроса на рабочую силу в результате внедрения информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), искусственного интеллекта и робототехники, а также проанализированы тенденции цифрового роста в Узбекистане. Также проведен сравнительный анализ процессов цифровой трансформации на рынке труда развитых стран.

Ключевые слова: цифровая трансформация, рынок труда, цифровая экономика, ИКТ, искусственный интеллект, рабочие места, квалификация кадров, цифровая грамотность, удаленная занятость, телезанятость, фриланс, цифровая инфраструктура, квалифицированная рабочая сила.

KIRISH

Bugungi kunda jahonda raqamli texnologiyalar jadal sur'atlar bilan rivojlanib, iqtisodiyotning barcha sohalariga chuqur singib bormoqda. Ushbu holat "To'rtinchi sanoat inqilobi" (Industry 4.0) deb ataluvchi jarayonning tarkibiy qismi bo'lib, ishlab chiqarishdan tortib, xizmat ko'rsatishgacha bo'lgan ko'plab jabhalarda mehnat bozorini tubdan o'zgartirmoqda.

Xususan, sun'iy intellekt (AI), robototexnika va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) joriy etilishi natijasida ayrim an'anaviy kasblar yo'qolib bormoqda, shu bilan birga butunlay yangi mutaxassisliklar va ish o'rinlari paydo bo'layotgani kuzatilmoqda. Dunyo miqyosida olib borilgan tadqiqotlar 2025-yilgacha raqamli texnologiyalar hisobiga yaratiladigan qo'shimcha ish o'rinlari yo'qoladigan ish o'rinlaridan ustun kelishini ko'rsatmoqda. Ya'ni, raqamli transformatsiya tufayli global miqyosda 12 millionga ko'p ish o'ri yaratilishi mumkinligi prognoz qilinmoqda [1].

Biroq boshqa prognozlarga ko'ra, yaqin besh yil ichida (2023-2027-yillar) 69 millionta yangi ish o'ri yaratilishi, ayni vaqtda esa 83 millionta ish o'ri qisqarishi kutilmoqda. Bu esa global mehnat bozorida qariyb 14 millionta sof ish o'ri yo'qotilishi xavfini anglatadi [2]. Demak, raqamli texnologiyalar davrida mehnat bozori dinamik ravishda o'zgarib, bir vaqtning o'zida yangi imkoniyatlar hamda jiddiy chaqiriqlarni yuzaga keltirmoqda.

Kulosa qilib aytganda, mavzuning dolzarbligi shundaki, raqamli texnologiyalar asrida mehnat bozori tarkibiy o'zgarishlar yoqasida turibdi. O'zbekiston uchun bu jarayon yangi imkoniyatlar-yuqori malakali ish o'rinlari, IT xizmatlari eksporti, ishlab chiqarishda unumdorlikning oshishi-manbai bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, agar raqamli transformatsiyaga puxta tayyorgarlik ko'rilmasa, raqamli tafovut chuqurlashib, malakasiz ishchi kuchining ishsiz qolishi kabi xavf-xatarlar yuzaga kelishi mumkin. Aynan shu sababli, O'zbekiston mehnat bozorini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish masalasi bugungi kunda nihoyatda dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda raqamli transformatsiya global miqyosda iqtisodiy va ijtimoiy tizimlarga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, mehnat bozorida yuz berayotgan texnologik o'zgarishlar ishchi kuchi oldiga yangi talablarga moslash muammosini qo'ymoqda. Shu nuqtai nazardan, so'nggi besh yil ichida chop etilgan ilmiy adabiyotlarda ushbu masalaning turli jihatlarini keng yoritilgan.

2020-yilda V. Bahridinov tomonidan olib borilgan tadqiqotda raqamli iqtisodiyotning mehnat bozoriga ta'siri o'rganilib, ayniqsa yangi raqamli kasblarning paydo bo'lishi va mavjud ish o'rinlarining transformatsiyasi bo'yicha tahliliy mulohazalar bildirilgan [3].

N. Mustafayev o'z ilmiy ishida raqamli transformatsiyaning iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sirini tahlil qilgan hamda bu jarayonda mehnat resurslarini tayyorlash tizimini zamonaviylashtirish zarurligini alohida ta'kidlagan [4].

2022-yilda I. Xodjayev tomonidan e'lon qilingan ilmiy maqolada raqamli texnologiyalarni mehnat bozorida qo'llash samaradorligi o'rganilgan bo'lib, unda raqamli ko'nikmalar darajasining ishga joylashish imkoniyatlariga bevosita ta'siri ilmiy asosda yoritilgan [5].

J. Husanov va A. Davlatovning 2020-yilgi tadqiqotida mehnat bozorida shakllanayotgan yangi formatlar-masofaviy ish, onlayn platformalarda faoliyat yuritish kabi yo'nalishlar tahlil qilingan hamda ularning mehnat resurslari uchun yangi imkoniyatlar ochib berishi ta'kidlangan [6].

F. Bazarov O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonidagi asosiy muammolar va mavjud imkoniyatlarni tahlil qilgan. Ayniqsa, hududiy tengsizliklar va malaka darajasidagi tafovutlar muammosiga e'tibor qaratilgan [7].

R. Shodiyev o'z tadqiqotida raqamli ko'nikmalar bilan mehnat bozori o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqur tahlil etgan. Muallif ishchi kuchining zamonaviy texnologiyalarga tayyor emasligi muammosini dolzarb deb biladi [8].

S. Akhmedov raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan ta'lim tizimidagi islohotlarni o'rganib, ularni ishchi kuchi sifatini oshirish vositasi sifatida baholagan [9].

T. Soliyev va M. Ergashev raqamli ta'lim tizimi bilan mehnat bozori talablari o'rtasidagi uyg'unlikni tahlil qilgan hamda ularni muvofiqlashtirish zarurligini ilmiy asosda isbotlagan [10].

2020-yilda U. Rakhmonov tomonidan olib borilgan tadqiqotda raqamli iqtisodiyotning bandlik tizimiga ta'siri ko'rib chiqilgan. Unda yangi ish shakllari-masofaviy ish, onlayn xizmatlar va frilans faoliyatining rivojlanish holati aks ettirilgan [11].

Z. Jumayev tomonidan yozilgan eng so'nggi ishlardan biri mehnat resurslarini raqamli iqtisodiyotga tayyorlash masalasiga bag'ishlangan. U qayta tayyorlash, malaka oshirish va raqamli savodxonlikni rivojlantirish zaruratiga alohida e'tibor qaratgan [12].

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mehnat resurslarini raqamli transformatsiyaga moslashtirish zamonaviy dunyoda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Bu jarayon davlat siyosati, ta'lim tizimi va ishchi kuchining o'zini rivojlantirishga tayyorligi bilan bevosita bog'liqdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda O'zbekiston mehnat bozorida raqamli transformatsiya jarayonlarini o'rganish hamda ilg'or xorijiy tajribalarni solishtirma tahlil qilish usuli qo'llanildi. Ma'lumotlar manbalari sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat statistika agentligi, Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi hisobotlari, shuningdek, Jahon banki, Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT), Jahon iqtisodiy forumi (WEF), Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) kabi xalqaro tashkilotlarning tegishli ma'ruzalarida keltirilgan statistik ko'rsatkichlardan foydalanildi. Xususan, O'zbekistonda AKT sohasidagi bandlik holati, raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotdagi (YAIM) ulushi, internet infratuzilmasining rivojlanish darajasi kabi ko'rsatkichlar tahlil qilindi.

Shuningdek, AQSh, Janubiy Koreya, Germaniya va Xitoy kabi raqamli texnologiyalar jadal rivojlangan davlatlarning mehnat bozori tajribalarini o'rganish maqsadida ushbu mamlakatlarga oid ilmiy maqolalar, rasmiy

hisobotlar va ochiq ma'lumotlar bazalari chuqur tahlil etildi. Bu mamlakatlarda raqamli texnologiyalarning bandlikka ta'siri, yangi ish o'rinlari yaratish hamda kadrlar malakasini oshirish borasidagi siyosatlarga alohida e'tibor qaratildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston mehnat bozorida raqamli transformatsiya tendensiyalari. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda raqamli texnologiyalar iqtisodiyotning ayrim sektorlarida bandlik va ishlab chiqarish samaradorligiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsata boshlagan. Avvalo, bu holatni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) sektori misolida ko'rish mumkin. So'nggi yillarda AKT sohasida band bo'lgan xodimlar soni muntazam ortib bormoqda. Agar 2020-yilda bu ko'rsatkich 62 200 nafarni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda u 87 800 nafarga yetdi [13]. Ya'ni, atigi uch yil ichida AKT sohasidagi ishchi kuchi qariyb 40 foizga o'sdi. Bu esa 25 mingga yaqin yangi ish o'rnining yaratilganini anglatadi. Quyidagi 1-jadvalda O'zbekistonning raqamli iqtisodiyot va mehnat bozoriga oid ayrim asosiy ko'rsatkichlari keltirilgan.

1-jadval. O'zbekistonning raqamli transformatsiya bo'yicha asosiy ko'rsatkichlari¹ [13], [14], [15]

Ko'rsatkichlar	2015 yil	2020 yil	2023 yil
Raqamli iqtisodiyot YAIM ulushi (%)	~1 %	2 %	— (2023 yil uchun rasmiy ma'lumot yo'q, lekin 2020 yildan keyin oshish tendensiyasi davom etmoqda)
AKT sohasida bandlik (kishi)	53 000 †	62 200	87 800
Aholining internetdan foydalanishi (%)	46 %	71 %	89 %
Aholining raqamli ko'nikmalari: asosiy raqamli savodxonlik darajasi (%)	—	20 % (2018)	—
Aholining raqamli ko'nikmalari: standart (murakkab) AKT ko'nikmalari (%)	—	7 % (2018)	—
AKT xizmatlari eksporti (yillik)	—	—	\$344 mln. (2023)

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekiston raqamli iqtisodiyoti endigina shakllanayotgan bo'lsa-da, uning bandlik va iqtisodiy o'sishga qo'shayotgan hisyasi yil sayin ortib bormoqda.

AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) sektorining yalpi ichki mahsulot (YAIM)dagi ulushi 2020-yilda atigi 2 foiz atrofida bo'lgan bo'lsa-da, hukumat tomonidan belgilangan strategik maqsadlarga erishish yo'lida izchil o'sish kuzatilmoqda [14]. AKT sohasida band bo'lganlar umumiy ishchi kuchining taxminan 0,7 foizini tashkil etsa-da, ushbu sektorning o'sish sur'ati nihoyatda yuqori. 2010-2023-yillar oralig'ida AKT sohasidagi bandlik 65 foizdan ko'proqqa oshgan bo'lib, bu ko'rsatkich sanoat va xizmat ko'rsatish tarmoqlari orasida eng yuqori o'sish sur'atlaridan biri sifatida qayd etilgan [13].

Bunday tezkor o'sish, bir tomondan, yoshlar orasida IT kasblariga qiziqish ortib borayotgani, ikkinchi tomondan esa "One Million Uzbek Coders" kabi keng ko'lamlı bepul ta'lim loyihalari orqali kodlash bo'yicha ommaviy bilim berish dasturlari amalga oshirilgani bilan bog'liqdir. Masalan, mamlakat bo'yicha 21 ta universitet va 14 ta xorijiy oliy ta'lim muassasasi AKT sohasi bo'yicha kadrlar tayyorlamoqda. IT ta'lim tizimining kengayishi natijasida malakali mutaxassislar soni izchil ortmoqda [13]. Shu bilan birga, AKT sohasida gender nomutanosibligi ham kuzatilmoqda: ushbu sohada ayollar ulushi atigi 11 foizni tashkil qilmoqda [13]. IT-Park va uning rezident kompaniyalari faoliyati misolida, mamlakatda IT xizmatlari eksporti 2022-2023-yillar davomida

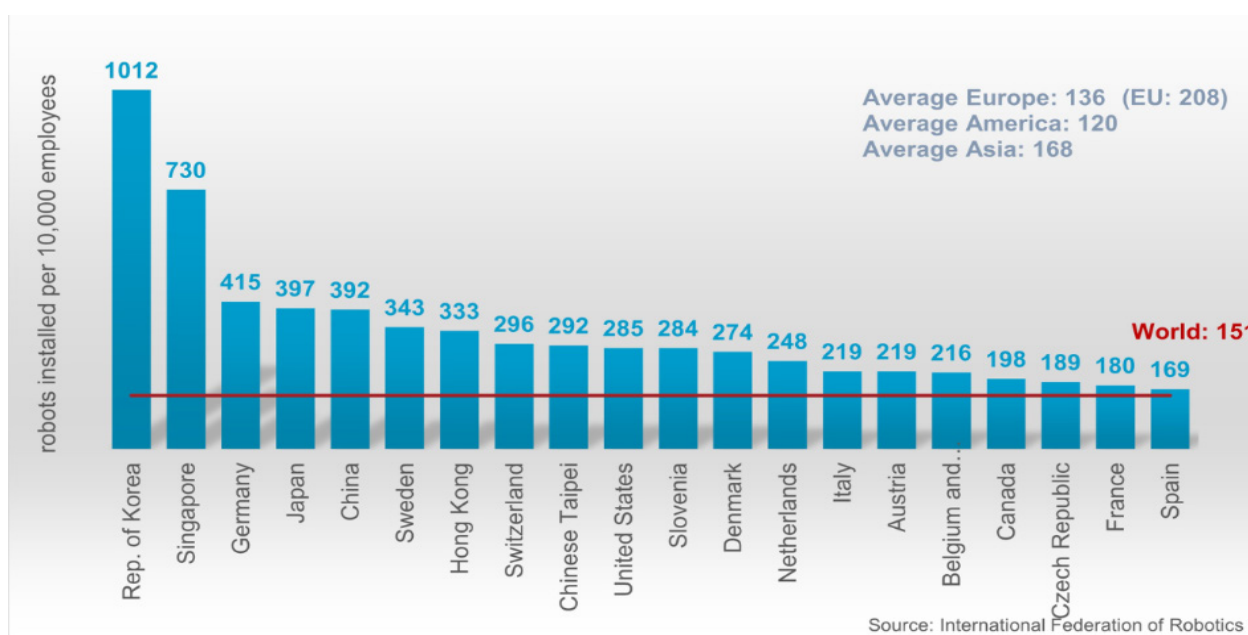
¹ /Zoh: "†" belgisi bilan ko'rsatilgan 2015-yilgi AKT bandlik ma'lumotlari 2010–2023-yillardagi 65,4 foizlik o'sishdan kelib chiqqan holda taxminiy hisoblangan. 2020-yil va 2018-yil raqamli ko'nikmalar ko'rsatkichi OECD hisobotidan olingan. 2023-yil AKT eksporti ma'lumoti 2024-yil III choragigacha IT-Park rezidentlari eksportidan iborat.

140 million AQSh dollaridan 344 million AQSh dollarigacha oshgani qayd etilgan. Bu esa AKT sektorining eksport salohiyati yuksalayotgani va mehnat bozorida yuqori malakali hamda yuqori maoshli ish o'rinlari soni ortib borayotganini ko'rsatadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya O'zbekistonda nafaqat axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), balki sanoat va xizmatlar sektorlariga ham izchil singib bormoqda. Xususan, sanoat sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonlari bosqichma-bosqich yo'lga qo'yilmoqda. Yirik sanoat korxonalarida avtomatlashtirish elementlari paydo bo'lmoqda. Ba'zi zavodlarda robotlashtirilgan ishlab chiqarish liniyalari o'rnatilayotgani, raqamli nazorat tizimlari va "Narsalarning interneti" (IoT) texnologiyalari tatbiq etilayotgani kuzatilmoqda. To'g'ri, hozircha O'zbekiston sanoatida robotlashtirish darajasi cheklangan bo'lib, u xalqaro miqyosdagi ko'rsatkichlarga nisbatan ancha past darajada. Masalan, Janubiy Koreyada sanoat korxonalarida har 10 ming nafar ishchiga 1012 ta sanoat roboti to'g'ri kelsa, Germaniyada bu ko'rsatkich 415 tani, Xitoyda esa 392 tani tashkil etadi [16]. AQShda yuqori darajadagi sanoat avtomatlashtirilgan bo'lishiga qaramay, har 10 ming ishchiga 285 ta robot to'g'ri keladi.

O'zbekistonda esa hozircha bunday rasmiy statistika shakllanmagan. Shu bilan birga, robototexnika texnologiyalarining joriy qilinishi asosan tajriba-sinov loyihalari doirasida, sanoatning ilg'or korxonalaridagina kuzatilmoqda

1-rasm. 2022-yil Sanoatda robotlashtirish darajasi bo'yicha yetakchi davlatlar ²

1-rasmda qaraydigan bo'lsak, 2022-yilda ayrim mamlakatlarda har 10 ming nafar ishlab chiqarish sohasi xodimiga to'g'ri keluvchi sanoat robotlari soni tasvirlangan. Janubiy Koreya dunyoda yetakchi bo'lib, har 10 ming ishchiga 1012 ta robot to'g'ri keladi. Undan keyingi o'rinlarda Singapur (730 ta), Germaniya (415 ta), Yaponiya (397 ta) va Xitoy (392 ta) joylashgan. AQSh esa ushbu reytingda 285 ta robot bilan o'ninchi o'rinni egallagan [16]. Bunday yuqori robotlashtirish ko'rsatkichlari ushbu mamlakatlarda ishlab chiqarish jarayonlarining raqamli texnologiyalar yordamida modernizatsiya qilinganini yaqqol ifodalaydi.

Yuqoridagi 1-rasmdan ko'rinib turibdiki, ilg'or xorijiy davlatlarda sanoatning raqamli transformatsiyasi juda yuqori darajada amalga oshirilmoqda. O'zbekiston sanoatida kelgusida raqamli texnologiyalarni joriy etish sur'ati jadallashsa, bu mehnat bozoriga ikki asosiy yo'nalishda ta'sir ko'rsatishi mumkin:

Past malakali va jismoniy mehnat talab qiladigan ba'zi ish o'rinlarining qisqarishi ehtimoldan xoli emas. Masalan, avtomatlashtirilgan konveyerlar natijasida qo'lda bajariladigan operatsiyalar qisqarishi mumkin.

Shu bilan birga, yangi ish o'rinlari va professional rollar vujudga keladi. Jumladan, robotlarga texnik xizmat ko'rsatuvchi muhandislar, dasturiy ta'minot ishlab chiquvchilar, sanoat tizimlari integratorlari kabi yuqori malakali mutaxassislar mehnat bozorida katta talabga ega bo'lib boradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, O'zbekistonda sanoat sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish hozircha boshlang'ich bosqichda bo'lsa-da, yaqin yillarda bu jarayon sezilarli sur'atda tezlashishi kutilmoqda.

² International Federation of Robotics. Global Robotics Race: Korea, Singapore and Germany in the Lead. Press-reliz, IFR, Frankfurt. <https://www.ifr.org>

Bu esa mehnat bozorida malaka talablarining o'zgarishi va ishchi kuchini qayta tayyorlash zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Yuqoridagi mulohazalardan kelib chiqib, quyidagi xulosalarni keltirish mumkin:

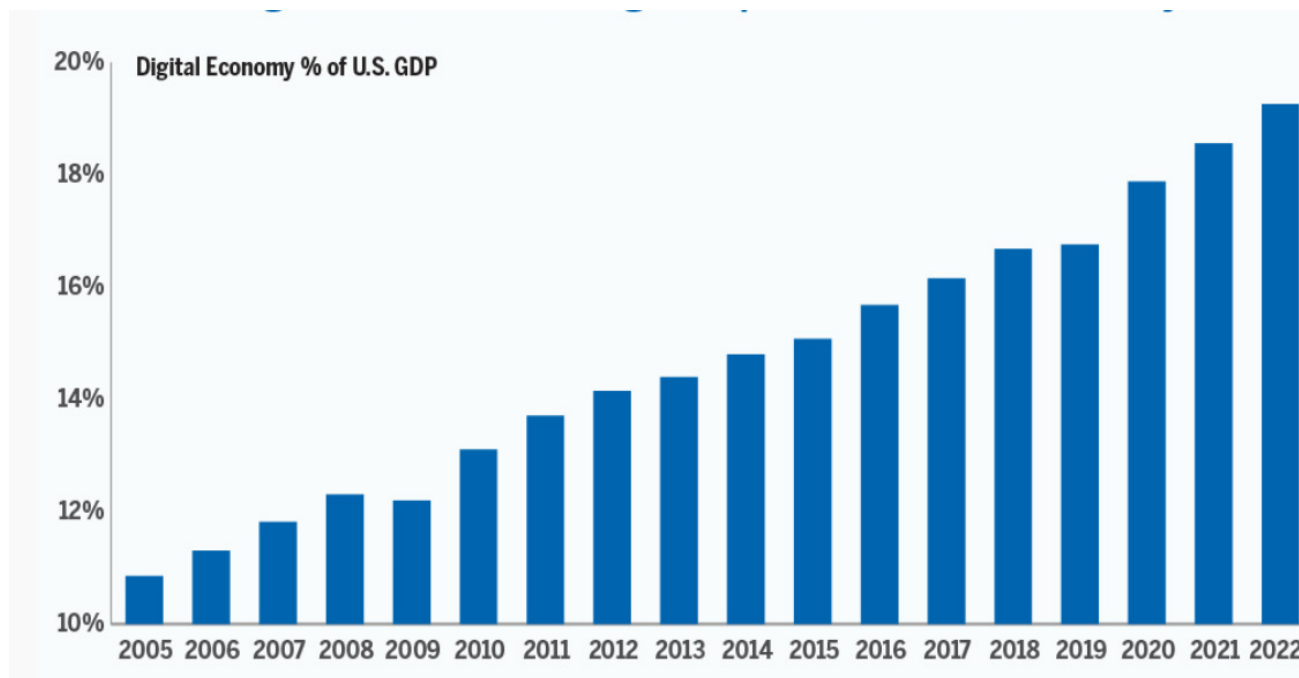
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot hajmi hozircha kichik bo'lsa-da, u barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lib, mehnat bozorida yangi ish o'rinlarini yaratmoqda.

AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) sohasining tez sur'atlarda rivojlanishi bu sohada yuqori malakali kadrlarga bo'lgan talabni keskin oshirdi. Natijada, mehnat bozorida AKT ko'nikmalariga ega ishchi kuchi yetishmasligi kuzatilmogda. Jumladan, 2021-yilda IT kompaniyalarining 62 foizi malakali mutaxassis topish qiyinligini bildirgan [13].

Sanoat va xizmatlar tarmoqlarida raqamli texnologiyalar asta-sekin ishlab chiqarish jarayonlariga hamda xizmat ko'rsatish modellari tarkibiga integratsiyalashmogda. Bu esa kelgusida ayrim an'anaviy kasblarning transformatsiyalanishiga yoki yo'qolib ketishiga, shu bilan birga yangi kasblar va professional yo'nalishlarning shakllanishiga olib kelishi mumkin.

Mamlakatda raqamli infratuzilma va internetga kirish imkoniyatlari kengaygani sari, hududlar o'rtasidagi raqamli tafovutni qisqartirish, shuningdek aholining raqamli savodxonligini oshirish masalalari dolzarb bo'lib qolmogda. Chunki raqamli ko'nikmalarning past darajasi xususiy sektorda raqamli texnologiyalarni joriy etish sur'atlarini sekinlashtirmogda. Aholining atigi 20 foizi asosiy, 7 foizi esa murakkab AKT ko'nikmalariga ega ekani kuzatilgan [14].

Yuqoridagi natijalar tahlili asosida endi O'zbekiston mehnat bozorini raqamli texnologiyalar yordamida takomillashtirish borasida mavjud muammolar va imkoniyatlar, shuningdek ilg'or xorijiy tajribadan olinishi mumkin bo'lgan jihatlar muhokama qilinadi. AKT sohasidagi bandlik va malaka muammosi. O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar sohasida ish o'rinlari tezkor sur'atlarda yaratilmogda, biroq ushbu ish o'rinlarini egallash uchun zarur bo'lgan raqamli ko'nikmalar va malaka yetishmovchiligi muammo bo'lib qolmogda. AKT sohasida faoliyat yuritayotgan kompaniyalar malakali dasturchilar, muhandislar, tizim administratorlari kabi mutaxassislarni topishda sezilarli qiyinchiliklarga duch kelmogda. Ushbu holat aslida global tendensiyaga hamohangdir. Masalan, AQSh mehnat bozorida ham malakali IT-mutaxassislarga talab doimiy ravishda yuqori bo'lib, ularni tayyorlash tizimi doimiy yangilanishni talab qilmogda [17]. AQShda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, so'nggi o'n yilliklar davomida aksar kasblarda raqamli ko'nikmalarga bo'lgan talab sezilarli darajada ortgan. Masalan, 2002-yilda AQShdagi ishlarning atigi 5 foizi yuqori darajadagi raqamli ko'nikmalarni talab qilgan bo'lsa, 2016-yilga kelib bu ko'rsatkich 23 foizga yetgan [17].

2-rasm. AQSH da Raqamli iqtisodiyot ulushining o'sishi, %³

3 Bureau of Economic Analysis (BEA), U.S. Department of Commerce, as of 2022. Izoh: 2022 yil bahosi qisman Iqtisodiy tahlillar byurosi (BEA) ma'lumotlaridan foydalangan holda Alger tomonidan aniqlangan. Jadvaldagi ma'lumotlar inflyatsiyani hisobga olgan holda moslashtirilgan, ya'ni pul, tovarlar yoki xizmatlarning vaqt o'tishi bilan qiymatini o'lchash usuli bo'lib, inflyatsiya ta'sirini inobatga oladi.

Ushbu 2-rasm 2005-yildan 2022-yilgacha AQSh iqtisodiyotida raqamli iqtisodiyotning YAIMdagi ulushi qanday o'rganini ko'rsatadi. 2005-yilda raqamli sektor YAIMning atigi 11 foizini tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich qariyb 19 foizga yetdi (alger.com). Raqamli infratuzilma, dasturiy ta'minot va elektron tijoratdagi innovatsiyalar tufayli raqamli iqtisodiyotning yillik o'sish sur'ati umumiy YAIM o'sishidan 3 barobar yuqori bo'ldi.

O'zbekistonda esa aholi va xodimlarning raqamli savodxonlik darajasi hozircha pastligicha qolmoqda (faqat 20 foiz aholi kompyuterda elementar ishlay oladi [14]). O'zbekiston mehnat bozorida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish uchun, eng avvalo, kadrlar malakasini oshirish va ta'lim dasturlarini zamonaviy AKT ko'nikmalari bilan boyitish zarur. Bu borada Janubiy Koreya tajribasi e'tiborga molikdir. Mazkur mamlakatda hukumat darajasida doimiy ravishda ishchi kuchini qayta o'qitish va malakasini oshirishga qaratilgan tizimli dasturlar yo'lga qo'yilgan. Masalan, Janubiy Koreyada "Digital New Deal" dasturi doirasida minglab fuqarolar sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili kabi yo'nalishlar bo'yicha qayta tayyorgarlikdan o'tkazilmoqda. Germaniyada esa an'anaviy kuchli kasbhunar (dualogik) ta'lim tizimi zamonaviy raqamli asr talablariga moslashtirilmoqda. Xususan, "Apprentice for Industry 4.0" dasturi orqali yosh mutaxassislar zavod va fabrikalarda raqamli texnologiyalarni boshqarish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni egallamoqda.

Ushbu dastur sanoatga endi kirib kelayotgan IoT, avtomatlashtirish va raqamli boshqaruv tizimlarini o'zlashtirish uchun zarur tayyorgarlikni ta'minlaydi. Shunday qilib, xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya sharoitida mehnat bozorining talablariga mos keladigan malakali kadrlar tayyorlash eng ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

Sanoat va xizmatlar tarmoqlarida ish o'rinlarining o'zgarishi. Raqamli texnologiyalar joriy etilishi natijasida ayrim an'anaviy ish o'rinlarining qisqarishi – bu global hodisa. Muhimi, bu jarayonni to'xtatish emas, balki unga moslashishdir. Jahon Iqtisodiy Forumi va boshqa tadqiqotlar xulosasiga ko'ra, mashinalar yaxshi bajaradigan ish o'rinlarini "asrab qolish"ga intilish samarasiz; buning o'rniga, ishchi kuchini yangi kasblar va vazifalarga moslab tayyorlash lozim [1]. Masalan, AQSh va Yevropa tajribasi shuni ko'rsatadiki, ishlab chiqarishning avtomatlashuvi natijasida zavodlarda montajchi, nazoratchi kabi ishlar soni kamaygan bo'lsa-da, robototexnika muhandisi, dasturchi, texnik nazoratchi kabi yuqori malakali ishlar soni oshdi. AQShdagi yirik ishlab chiqarish korxonalaridan biri-Flex kompaniyasi-misolida ko'rilsa, zavodlarda robotlar joriy etilgach, oddiy ishchilar ommaviy ishdan bo'shatilmagan, aksincha ularning ko'pchiligi liniyani tekshiruvchi auditorlar yoki robot texniklariga aylantirilgan. Bu misol raqamli transformatsiya sharoitida kadrlarni ichki qayta o'qitish va yangi rollarga moslashtirish mumkinligini ko'rsatadi.

Raqamli iqtisodiyot hajmi bo'yicha dunyoda yetakchi mamlakatlardan biri hisoblangan AQShda (uning raqamli iqtisodiyotdagi ulushi YAIMning taxminan 18-19 foizini tashkil etadi [18]) mehnat bozori yuqori darajada raqamlashtirilgan. Yuqori texnologiyali ish o'rinlari sezilarli darajada ko'paygan bo'lsa-da, ayni vaqtda ish o'rinlari qutblashuvi (polarizatsiya) holati kuzatilmoqda. Bunda yuqori malakali hamda past malakali ishlarning o'sishi bilan birga, o'rta malakali-ya'ni rutin ishlab chiqarish yoki ofis ishlarining-qisqarish tendensiyasi yuzaga kelgan. Ushbu muvozanatsizlikni yumshatish maqsadida AQShdagi yirik korxonalar va davlat ilmiy muassasalari hamkorligida ishchi kuchini qayta tayyorlash dasturlari faol amalga oshirilmoqda. Jumladan, kod yozish ko'nikmalarini o'rgatuvchi qisqa muddatli kurslar, "bootcamp"lar va onlayn sertifikatlash dasturlari keng targ'ib etilmoqda. Shu bilan birga, raqamli platformalar orqali mustaqil ishlash (freelancing) AQSh mehnat bozorining muhim tarkibiy qismiga aylangan. Davlat ushbu segmentda faoliyat yuritayotgan ishchilarning huquqlarini himoya qilish-xususan, sog'liqni saqlash sug'urtasi, pensiya jamg'armalari, va boshqa ijtimoiy kafolatlarni ta'minlash-yo'nalishida ham tegishli siyosat olib bormoqda.

O'zbekiston xorijiy tajribalar asosida quyidagi yo'nalishlarda amaliy chora-tadbirlarni qo'llashi mumkin:

Raqamli transformatsiyani amalga oshirishda mehnat bozoriga salbiy ta'sirni minimallashtirish uchun ilgari rejalashtirilgan moslashuv choralari ishlab chiqish (Janubiy Koreya va Germaniya tajribasi);

Ta'lim va malaka oshirish tizimini yangi texnologiyalar talablari asosida isloh qilish (barcha to'rtta mamlakat -AQSh, Xitoy, Germaniya va Janubiy Koreya tajribasi);

Raqamli iqtisodiyotda inklyuzivlik va hududiy tenglikni ta'minlash maqsadida maxsus dasturlar ishlab chiqish (AQSh va Xitoy tajribasi);

Raqamli tadbirkorlik va innovatsion ekotizimni rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlarini yaratish (AQSh va Xitoydagi startap ekotizimlari misolida).

Yuqoridagi muhokamalar asosida quyidagi asosiy xulosani bildirish mumkin: O'zbekiston mehnat bozori raqamli texnologiyalar ta'sirida qayta shakllanish jarayonini boshdan kechirmoqda. Bu jarayonda ijobiy natijalarga-yuqori malakali ish o'rinlarining ko'payishi, mehnat unumdorligining oshishi, yangi xizmat turlarining vujudga kelishi-erishish uchun xorijiy mamlakatlar tajribasidan o'rganilgan asosda, mahalliy sharoitga mos innovatsion siyosat yuritilishi zarur. Aks holda, raqamli transformatsiya imkoniyatdan ko'ra xavfga aylanishi mumkin: malakasiz ishchi kuchining ishsizligi, ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi kabi salbiy oqibatlar yuzaga chiqishi ehtimoldan xoli emas. Shu bois, keyingi bo'limda raqamli texnologiyalar asosida O'zbekiston mehnat bozorini takomillashtirish bo'yicha aniq xulosalar va takliflar bayon etiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi tahlillar asosida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

Kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini zamon talabiga moslashtirish:

Raqamli infratuzilma va hududlararo tenglikni ta'minlash; Internet va raqamli xizmatlar barcha uchun mavjud bo'lgandagina, raqamli iqtisodiyot to'liq potensialini namoyon eta oladi.

Ishchilarning huquqlarini himoya qilish va moslashuvchan mehnat munosabatlarini rivojlantirish. Raqamli texnologiyalar yangi ish shakllarini (masofaviy ish, freelance, platformali ishlar) yaratgani sababli mehnat qonunchiligini ham moslashtirish talab etiladi.

Raqamli tadbirkorlik va innovatsiyalarni rag'batlantirish; Mehnat bozorida yangi ish o'rinlarining paydo bo'lishi ko'p jihatdan yangi bizneslar va innovatsion g'oyalarning ro'yobga chiqishiga bog'liq.

Raqamli texnologiyalar asosida mehnat bozorini takomillashtirish-bu uzluksiz va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, unda davlat, xususiy sektor va fuqarolik jamiyatining faol ishtiroki talab etiladi. O'zbekiston ushbu yo'nalishda ilk qadamlarini qo'ydi va bir qator salmoqli natijalarga erishmoqda. Xususan, AKT sohasining jadal rivojlanishi, IT-Parklar tashkil etilishi, shuningdek "Bir million dasturchi" kabi tashabbuslarning amalga oshirilishi bunga misol bo'la oladi. Kelgusida bu sa'y-harakatlarni izchil davom ettirish, shuningdek ilg'or xorijiy tajribani mahalliy sharoitlarga moslashtirgan holda tatbiq etish orqali raqamli davr talablariga javob beradigan barqaror, inklyuziv va raqobatbardosh mehnat bozorini shakllantirish mumkin bo'ladi. Raqamli transformatsiya jarayonida inson omili-ya'ni ishchi kuchining manfaatlari, kasbiy rivojlanishi va farovonligi-markaziy o'rinda turishi lozim. Faqat shundagina raqamli texnologiyalar haqiqiy ma'noda mehnat bozorini takomillashtirishga xizmat qiladi hamda mamlakatimizning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABOYOTLAR RO'YXATI

1. Advaiti, R. (2022). Here's how automation and job creation can go hand in hand. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2022/05/>
2. Tan, J. (2023). South Korea embraces AI's transformation of labour market. HRM Asia. <https://hrmasia.com/south-korea-embraces-ai-transformation-of-labour-market>
3. Bahriddinov, V. (2020). Raqamli iqtisodiyot va uning mehnat bozoriga ta'siri. Toshkent: TDYU nashriyoti.
4. Mustafayev, N. (2021). Raqamli transformatsiya: iqtisodiy rivojlanishga ta'siri va O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi. "Iqtisodiyot va innovatsiyalar" jurnali, №3.
5. Xodjayev, I. (2022). Mehnat bozorida raqamli texnologiyalarni qo'llash va uning samaradorligi. "Milliy iqtisodiyot" jurnali, №2.
6. Husanov, J., & Davlatov, A. (2020). Raqamli transformatsiya va mehnat resurslarining yangi shakllari. Iqtisodiy tadqiqotlar markazi.
7. Bazarov, F. (2021). Raqamli iqtisodiyotga o'tish: imkoniyatlar va cheklovlar. "Yosh iqtisodchilar" to'plami, №4.
8. Shodiyev, R. (2023). Raqamli ko'nikmalar va mehnat bozori: O'zbekiston tajribasi. "Ilm va taraqqiyot" jurnali, №1.
9. Akhmedov, S. (2022). Ta'lim tizimida raqamli kompetensiyalarni shakllantirish. O'zbekiston Respublikasi Innovatsiyalar vazirligi nashri.
10. Soliyev, T., & Ergashev, M. (2021). Raqamli ta'lim va mehnat bozorining integratsiyasi. "Pedagogik innovatsiyalar" jurnali, №5.
11. Rakhmonov, U. (2020). Bandlik tizimida raqamli ish shakllari rivoji. "Ijtimoiy-iqtisodiy tahlil" jurnali, №2.
12. Jumayev, Z. (2024). Mehnat resurslarini raqamli iqtisodiyotga tayyorlash: muammolar va yechimlar. Toshkent: "Ilm ziyo" nashriyoti.
13. UNDP. (2025). Digital Economy of Uzbekistan: The State of Digital Entrepreneurship and Artificial Intelligence. BMT Taraqqiyot Dasturi hisobot, Toshkent. <https://www.undp.org>
14. OECD. (2023). Digital Skills for Private Sector Competitiveness in Uzbekistan. OECD Eurasia Competitiveness Programme, Parij. <https://www.oecd.org>
15. FRED-St. Louis Fed. (2023). Internet users for Uzbekistan (% of population). Federal Reserve Economic Data. <https://fred.stlouisfed.org>
16. International Federation of Robotics. (2024). Global Robotics Race: Korea, Singapore and Germany in the Lead. Press-reliz, IFR, Frankfurt. <https://www.ifr.org>
17. Brookings Institution. (2017). Digitalization and the American Workforce. Brookings Metropolitan Policy Program Report, Vashington. <https://www.brookings.edu>
18. Alger. (2023). On the Money: The Growing Role of Software in the U.S. Economy. Alger Funds. <https://www.alger.com/Pages/OnTheMoney.aspx?pageLabel=AOM321>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
